

Innst. 442 L

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Prop. 131 L (2012–2013)

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 mv. (forberedelse av terror m.m.)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet legger i denne proposisjonen frem en rekke forslag som tar sikte på å hindre terrorhandlinger. Det foreslås å kriminalisere planlegging og forberedelse av en terrorhandling som vises ved ytre tegn som peker mot gjennomføringen. Det foreslås å utvide straffansvaret for befatning med våpen og sprengstoff i den hensikt å begå en forbrytelse. Mottakelse av terrortrening foreslås også kriminalisert. Endelig foreslår departementet å kriminalisere kvalifisert deltakelse i en terrororganisasjon ved ulike former for aktiv støtte.

Departementet foreslår dessuten å fremskynde i krafttredelsen av enkelte endringer i straffeloven 2005, blant annet innføringen av 30 års strafferamme for grove terrorhandlinger. Det foreslås videre at adgangen til å reise straffesak for overtredelse av denne bestemmelsen, ikke skal foreldes. Idømt fengselsstraff for overtredelse skal heller ikke falle bort ved foreldelse.

Straffansvaret for organisert kriminalitet foreslås utvidet. Definisjonen av organisert kriminell gruppe foreslås utvidet slik at den favner grupper med en flate og løsere struktur.

Straffansvaret for hatefulle ytringer foreslås utvidet til også å omfatte diskriminering mv. av personer med nedsatt funksjonsevne. Straffebestemmelsen om driftsforstyrrelser av skip, jernbane og luftfartøy

foreslås utvidet til også å omfatte busstrafikk. Vernet mot datakriminalitet foreslås styrket. Endelig foreslås et nytt straffebud om alvorlig kulturminnekriminalitet. Siktemålet er blant annet å legge til rette for norsk tilslutning til annen tilleggsprotokoll 26. mars 1999 til Haagkonvensjonen 1954 om vern av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt (Haagkonvensjonens annen tilleggsprotokoll).

I Meld. St. 21 (2012–2013) Terrorberedskap lanserte regjeringen en rekke tiltak for å avverge og avdekke terror. Et av tiltakene var å kriminalisere enkelte forberedelseshandlinger for effektivt å forhindre enkeltindivider og grupper fra å gjennomføre terrorhandlinger. I den forbindelse ble det varslet at departementet ville fremme en lovproposisjon for å styrke adgangen for PST til å strafforfølge terrorforberedelser. Det gjøres med denne lovproposisjonen.

1.2 Generelt om kriminalisering av ulike forberedelseshandlinger til terror

Flere statlige organer har som sin oppgave å ivareta samfunnssikkerheten gjennom blant annet å forebygge terrorhandlinger. PST er et eget politiorgan som har som sin hovedoppgave å forebygge og etterforske straffbare handlinger mot rikets sikkerhet. PST utarbeider dessuten ulike analyser og trusselvurderinger. Siktemålet med trusselvurderingene er blant annet å gi grunnlag for myndighetenes prioriteringer og sikkerhetstiltak.

Etterretningstjenesten er Norges sivile og militære utenlandsetterretningstjeneste. Den er underlagt Forsvarsjefen. Etterretningstjenestens arbeid dreier seg blant annet om å innhente, bearbeide og analysere informasjon om fremmede stater, organisasjoner eller individer som kan utgjøre en reell eller potensiell trussel mot rikets sikkerhet og våre nasjonale interesser. Deres årlige åpne trusselvurderinger gir

informasjon om status og forventet utvikling på ulike geografiske og tematiske områder.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) har ansvar for beskyttelse av informasjon og infrastruktur av betydning for viktige samfunnsfunksjoner. NSM er administrativt underlagt Forsvarsdepartementet, og rapporterer med faglig ansvarlinje til Justis- og beredskapsdepartementet med hensyn til oppgaveløsning i sivil sektor og til Forsvarsdepartementet for militær sektor. NSM skal bidra til skjerming av informasjon og objekter mot spionasje, sabotasje og terrorhandlinger ved å føre tilsyn og varsle om alvorlige dataangrep.

PST og Etterretningstjenesten har gitt hver sin trusselvurdering for 2013. Dessuten har det blitt lagt frem en samlet trusselvurdering fra Etterretningstjenesten, NSM og PST knyttet til viljestyrte hendelser. Trusselbildet har betydning for vurderingen av om det bør foretas endringer i gjeldende rett, og i tilfelle hvilke endringer som bør foretas. I proposisjonen gis det derfor en oversikt over hovedinnholdet i disse tre vurderingene.

Justis- og beredskapsdepartementet la 20. mars 2013 frem stortingsmeldingen Meld. St. 21 (2012–2013) Terrorberedskap. Meldingen følger opp NOU 2012:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen. Den inneholder en overordnet strategi for å forebygge og håndtere terror i Norge og mot norske interesser og nordmenn i utlandet. Meldingen redegjør nærmere for utviklingstrekkene i dagens trusselbilde.

Gjeldende rett må utformes i samsvar med våre internasjonale forpliktelser. I den forbindelse står menneskerettighetene sentralt. Viktige menneskerettigheter kommer også til uttrykk i Grunnloven. Krigens folkerett setter også grenser for i hvilken grad strafferettslige regler kommer til anvendelse i en krigssituasjon. I krig og i væpnede konflikter kan ellers straffbare handlinger være lovlige som krigshandlinger. I proposisjonen gis en oversikt over de menneskerettighetene som er mest berørt av lovforslaget. Det redegjøres også for hvilken betydning det får for regelansvaret at lovbruddet skjer i en krigssituasjon eller i en væpnet konflikt. Det vises til proposisjonen på dette punkt.

1.3 Mottakelse av terrortrening

Etter gjeldende rett er det i utgangspunktet ikke straffbart å motta opplæring i metoder og teknikker som er særlig egnet til å begå en terrorhandling. Det samme gjelder å være til stede på et sted hvor slik opplæring finner sted.

Å gi opplæring i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å bidra til utførelsen av visse terror- og terrorrelaterte handlinger, er imidlertid kriminalisert. Det rammer typisk en instruktør som driver en

leir med det formål å trene opp terrorister. Etter omstendighetene vil også den som driver lovlig opplæring kunne rammes dersom vedkommende regner det som overveiende sannsynlig at eleven skal bruke ferdighetene til å begå en terrorhandling.

Departementet foreslår å gjøre det straffbart å motta opplæring i metoder og teknikker som er egnet til å utføre terrorhandlinger, jf. forslaget til straffeloven 1902 § 147 c første ledd ny bokstav d og straffeloven 2005 § 136 ny bokstav d. Forslaget har bred støtte blant høringsinstansene, og er også i tråd med forslaget fra 22. juli-kommisjonen.

Etter departementets syn taler både allmennpreventive og individualpreventive hensyn for en slik kriminalisering. PST erfarer en økning i antallet personer med erfaring fra treningsleire og erfaringer fra konfliktområder, som kan gi deltakerne ideologisk skolering, kamperfaring og et utvidet kontaktnettverk av ekstreme islamister.

Forslaget vil ramme den som mottar opplæring i metoder og teknikker som er særlig egnet til å begå slike handlinger. I tillegg er det et krav at vedkommende forstår at opplæringen gis for at vedkommende skal begå terrorhandlinger. Det vil for eksempel kunne ramme deltakelse på treningsleire hvor det foregår opplæring i ulike former for terrorhandlinger. Lovforslaget utvider ikke hva slags opplæring som rammes, det følger allerede av bokstav c. Men mens bokstav c gjelder læreren, utvides straffansvaret med bokstav d til også å gjelde eleven.

Forslaget rammer også den som mottar lovlig opplæring for å utføre en terrorhandling. Forutsetningen er at vedkommende har bestemt seg for å begå en terrorhandling og deretter oppsøker undervisning, trening eller lignende som er relevant for å kunne utføre denne type terrorhandling. Læreren eller instruktøren behøver altså ikke å begå en straffbar handling når de gir opplæringen, eller forstå at de som læres opp, skal bruke ferdighetene til å begå terrorhandlinger.

Lovforslaget foreslås begrenset til metoder og opplæringssituasjoner som er «særlig egnet» til å utføre en terrorhandling. Dette gjelder så vel ulovlige som lovlige handlinger, for eksempel lovlig bruk av sprengstoff eller skytevåpen. Således rammes også den som oppsøker lovlig opplæring, for eksempel jegerprøvekurs eller ulike typer utdanning i Forsvaret, dersom meningen er å bruke opplæringen til å begå en terrorhandling som nevnt i straffeloven 1902 §§ 147 a første eller annet ledd eller 147 b første eller annet ledd.

Slik forslaget til ny straffebestemmelse som rammer mottakelse av terrortrening er utformet, er ordlyden etter departementets syn forenlig med Norges menneskerettslige forpliktelser.

1.4 Videreføring og utvidelse av bestemmelsen om befatning med våpen og sprengstoff

Etter straffeloven 1902 § 161 kan den som anskaffer, tilvirker eller oppbevarer skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff, i den hensikt å begå en forbrytelse, straffes med fengsel inntil 6 år, eller inntil 10 år ved særdeles skjerpene omstendigheter. Det samme gjelder for befatning med særlig utstyr for å tilvirke eller anvende slike gjenstander.

Straffeloven 1902 § 161 er ikke videreført i straffeloven 2005. Begrunnelsen for dette fremgår i det første av to lovforslag om den spesielle delen av straffeloven 2005. Departementet antok at det ville være lite praktisk at skytevåpen eller sprengstoff anskaffes lovlig for å begå et lovbrudd, og pekte dessuten på rettsikkerhetsmessige betenkeligheter.

Departementet foreslår etter en høringsrunde å videreføre straffeloven 1902 § 161 i straffeloven 2005 som ny § 191 a. Denne løsningen har bred støtte både blant høringsinstansene og fra 22. juli-kommisjonen.

Den begrunnelsen som ligger til grunn for at bestemmelsen ikke er videreført i straffeloven 2005, er etter departementets syn ikke lenger treffende. Både våpen og sprengstoff kan anskaffes på lovlig vis. Dette kan utnyttes av personer som har til hensikt å begå en forbrytelse. En lovlig anskaffelse vil gjerne være mindre oppsiktsvekkende enn om den var gjort ulovlig, og kan bidra til at planlegging holdes skjult. Samfunnet har behov for å beskytte seg mot dette, og tydelig markere at anskaffelse av våpen og sprengstoff mv. i forbrytelseshensikt er straffbart.

Bestemmelsens anvendelsesområde foreslås begrenset til bestanddeler, utstyr eller andre gjenstander som «alene eller samlet er av vesentlig betydning» for å tilvirke eller anvende skytevåpen eller sprengstoff mv. Forslaget bygger på en erkjennelse av at en rekke stoffer, utstyr mv. både kan ha et helt alminnelig bruksområde og brukes til illegale formål.

Straffeloven § 161 annet ledd om forhøyet strafferamme ved særdeles skjerpene omstendigheter, foreslås videreført som ny § 191 b i straffeloven 2005 om grov overtredelse av § 191 a. I straffeloven 2005 er egne strafferammer for særdeles skjerpene omstendigheter ikke videreført. I stedet graderes alvorret i en straffbar handling i bestemmelser om henholdsvis liten, vanlig eller grov overtredelse. I dette tilfellet er det de to sistnevnte graderinger som er aktuelle. Departementet antar for øvrig at forberedelse av forbrytelse som kan straffes med fengsel i ti år eller mer, i mange tilfeller vil innebære at det foreligger slike skjerpene omstendigheter som kreves for å bringe den forhøyede strafferammen i straffeloven 1902 § 161 annet ledd til anvendelse. Departementet er likevel av den oppfatning at dette med for-

del kan fremgå uttrykkelig av loven, og foreslår å endre straffeloven 1902 § 161 annet ledd i tråd med dette. Straffeloven 2005 § 191 b utformes tilsvarende.

Etter departementets syn er det ikke grunn til å begrense bestemmelsens virkeområde til terrorisme eller særlig alvorlige forbrytelser. Samfunnet har et generelt behov for å beskytte seg mot anskaffelse av våpen og sprengstoff mv. i forbrytelseshensikt.

1.5 Deltakelse i terrororganisasjon

Deltakelse eller medlemskap i en terrorgruppe er ikke straffbart, verken etter straffeloven 1902 eller straffeloven 2005.

Ulike handlinger som utøves av en deltaker vil imidlertid allerede i dag etter omstendighetene kunne straffes, for eksempel verving og rekruttering til utførelse av en terrorhandling, samt medvirkning til slik handling. Det samme gjelder å gi støtte i form av penger eller andre formuesgoder til å begå en terrorhandling. Dersom slik støtte gis til personer eller foretak som bruker midlene til å begå eller forsøker å begå terrorhandlinger, kan det straffes etter straffeloven 1902.

Terrorisme må bekjempes og terrorhandlinger må forhindres. Departementet mener at det i den forbindelse er viktig å motarbeide terrororganisasjoner. I proposisjonen foreslås derfor å kriminalisere kvalifisert deltakelse i terrororganisasjoner, jf. forslaget til straffeloven 1902 § 147 d og straffeloven 2005 § 136 a. Lovforslaget er primært et supplement til eksisterende bestemmelser som rammer den som begår eller planlegger å begå en terrorhandling. Dette er myntet på dem som på ulikt vis bidrar til å danne og opprettholde en terrororganisasjon, for eksempel ved å verve medlemmer, styre, eller yte materiell støtte.

Terrororganisasjoner vurderes som en stor trussel mot samfunnssikkerheten og demokratiske verdier. Dette er allerede i dag synliggjort i straffeloven 2005, som likestiller trusler fra en terrororganisasjon med trusler fra en fremmed stat. Samtidig er ikke deltakelse i terrororganisasjoner kriminalisert på linje med ulike former for deltakelse i voldelige organisasjoner med et politisk formål. Begge bestemmelsene må forstås som begrenset til trusler mot norske interesser.

Å motarbeide eksistensen av terrororganisasjoner vurderes som et viktig tiltak for å forhindre terrorhandlinger. Riktignok er en rekke alvorlige handlinger i dag straffbare som terrorhandlinger. Medvirkning straffes på samme måte. Også forsøk på terrorhandlinger rammes. Grensen for straffbart forsøk ligger imidlertid i tid relativt nær den fullbyrdede handlingen og muligheten for å gripe inn og forhindre en terrorhandling kan da være begrenset.

Begrepet «terrororganisasjon» innebærer at organisasjonen har en viss struktur og varighet. Terrororganisasjonen må ha demonstrert sin vilje til å reali-

sere sitt mål ved å begå lovbrudd. Samtidig må ikke bestemmelsen føre til at en organisasjon som tidligere oppfylte kriteriene for en terrororganisasjon, alltid skal anses for å være en terrororganisasjon. Straffebestemmelsen bør bare ramme de organisasjonene som til enhver tid oppfyller vilkårene. Et annet spørsmål er om det bør gjelde en tidsmessig grense for hvor langt tilbake i tid et tidligere lovbrudd som peker mot et terrorformål, må ligge for at dette vilkåret fortsatt skal anses for oppfylt. Etter departementets syn må dette bero på en konkret vurdering, for eksempel med hensyn til hvilken holdning organisasjonen har til tidligere handlinger og standpunkter.

Kravet til skyld innebærer at den som deltar, må utvise forsett med hensyn til alle straffbarhetsbetingelsene, det vil si sin deltakelse i organisasjonen, at organisasjonen er en terrororganisasjon, og at den har «tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler».

Strafferammen foreslås satt til fengsel inntil seks år.

Straffeloven 1902 § 12 nr. 3 og nr. 4 regulerer i hvilken utstrekning loven kommer til anvendelse på handlinger som er foretatt i utlandet. Terrorisme utgjør en universell trussel, og lovgivningen bør således ikke være til hinder for at straffebudet mot kvalifisert deltakelse i terrororganisasjoner gis tilsvarende anvendelse. Forslaget til ny § 147 d foreslås derfor føyd til oppregningen i § 12 nr. 3 bokstav a og nr. 4 bokstav a.

1.6 Forberedelse av terrorhandling

Hovedregelen er at forberedelse til en forbrytelse ikke er straffbart før det foreligger et forsøk. Dette innebærer at gjerningspersonen først kan straffes når han har foretatt en handling som leder direkte mot utføringen av et lovbrudd.

Ved tidligere lovarbeider har en generell kriminalisering av forberedelseshandlinger og forberedelser til terrorhandling blitt avvist, blant annet under henvisning til manglende behov. Etter departementets syn er det i dag nødvendig med en kriminalisering av forberedelser til terrorhandling. Straff for alvorlige og reelle forberedelser til terrorhandling kan begrunnes i det særlig store fare- og skadepotensialet ved slike handlinger. Hvis det avsløres og kan bevises at en person har forberedt en terrorhandling, er det dessuten utilfredsstillende dersom vedkommende ikke får en reaksjon.

Departementet foreslår at kriminaliseringen av forberedelse til en terrorhandling gjøres ved en spesialregulering og utvidelse av det alminnelige forsøksansvaret i straffeloven 1902 § 49. Straffansvar for forsøk på terrorhandling vil dermed inntre tidligere i handlingsrekken enn etter det alminnelige forsøksansvaret. Men ikke enhver handling med henblikk på en

fremtidig terrorhandling rammes. Forslaget rammer de farlige og straffverdige forberedelsene.

Både EMK artikkel 7 og legalitetsprinsippet i Grunnloven § 96 inneholder et krav om at straffebestemmelser må beskrive det straffbare forholdet med en presisjon som i rimelig grad gjør det mulig å forutse hvilken atferd som er straffbar. Hvordan dette kravet skal forstås, har betydning for hvor konkret straffebestemmelsen som gjelder kriminalisering av forberedelser til terrorhandling, må utformes.

Straffansvar etter forslaget forutsetter at fullbyrdesforsettet er kommet til uttrykk i ytre handlinger. Forslaget rammer handlinger som i det ytre har tydelige kjennetegn på å være forberedelser til terrorhandling. Det er de foretatte handlingene sett i sammenheng med gjerningspersonens forsett som skaper fare for terrorhandling og som gjør handlingene straffverdige. Når kravene til hvilke handlinger som må være foretatt ses i sammenheng med kravene til gjerningspersonens forsett, dreier det seg om et straffansvar rettet mot reelle og alvorlige terrorforberedelser.

Domstolene er ikke ukjent med å måtte vurdere bevis for gjerningspersonens subjektive forhold i tilfeller hvor straffbarheten i stor utstrekning beror på dette. Forslaget tar utgangspunkt i det etablerte alminnelige forsøksansvaret, som reiser tilsvarende problemstillinger. I de tilfeller hvor det kan bevises at en person har bestemt seg for å fullbyrde en terrorhandling, for eksempel der en hensikt har kommet til uttrykk overfor andre eller gjennom skriftlige nedtegnelser, og personen har foretatt reelle og alvorlige forberedelser av en terrorhandling, vil det ligge godt til rette for straff.

Etter departementets syn tilsier dagens trusselbilde at det er behov for en bestemmelse som kriminaliserer terrorforberedelser som foretas av personer som handler alene. Erfaringer har vist at det er fullt mulig for en enkeltperson å planlegge og å gjennomføre alvorlige terrorhandling uten at dette skjer i samvirke med andre. Trusselvurderinger tyder dessuten på at potensielle terrorister i økende grad vil søke å utnytte at det er vanskelig å oppdage og å sikre samfunnet mot personer som begår terrorhandling på egen hånd.

Straff for forberedelse til terrorhandling skal fastsettes etter de regler som gjelder for forsøk. Det innebærer at straffen skal være mildere enn den fullbyrdede forbrytelse. Maksimalstraff skal ikke anvendes. Hvor det er etablert et forholdsvis fast straffenivå for fullbyrdet overtredelse, må den utmålte straff for forsøk ligge lavere enn dette.

Straffebestemmelsen griper inn i borgenes handlefrihet når de har bestemt seg for å foreta en terrorhandling. Borgernes handlefrihet er blant annet beskyttet av retten til personvern, ytringsfrihet og

forenings- og forsamlingsfrihet. Disse rettighetene gjelder likevel ikke absolutt, men må balanseres mot andre viktige samfunnshensyn som kriminalitetsbekjempelse.

Inngrep må oppfylle lovkravet. Det er ikke tvilsomt her. Lovbestemmelsen må også ivareta et av de formålene som kan berettiggjøre inngrepet. I dette tilfellet dreier det seg om behovet for å bekjempe terrorhandlinger.

Det gjelder også et krav om at lovbestemmelsen må være nødvendig. Av praksis fra EMD følger at det da skal foretas en konkret vurdering av om tiltaket er egnet til å nå formålet, om formålet kan oppnås med mindre inngripende midler, og til slutt om tiltaket fremstår som forholdsmessig. I denne vurderingen vil staten ha en skjønnsmargin.

Alvorlige og reelle forberedelser til terrorhandlinger foreslås kriminalisert av hensyn til det særlig store fare- og skadepotensialet ved slike handlinger. Etter at gjerningspersonen har bestemt seg for å utføre en terrorhandling vil alle ytre handlinger som underbygger dette, i utgangspunktet rammes av straffebestemmelsen. Det er heller ikke noe krav om at handlingen må ha skjedd i samarbeid med noen andre – også en gjerningsperson som forbereder alene kan rammes.

Etter departementets syn er det nødvendig å beskytte samfunnet mot terrorhandlinger før handlingen er gjennomført. Dette er ikke en hyppig forekommende type kriminalitet, men den kan ha svært alvorlige konsekvenser for samfunnet og den enkelte som rammes når den inntreffer. For den enkelte borger som frykter at vedkommende mistenkes for å ha bestemt seg for å begå en terrorhandling, vil bestemmelsen kunne prege vedkommendes handlefrihet. Domfellelse kan imidlertid først skje når det er funnet bevist at vilkårene i straffebestemmelsen er oppfylt. Bestemmelsen åpner også for at en som har bestemt seg for å begå en terrorhandling og foretar handlinger som underbygger dette forsettet, kan tre tilbake med straffriende virkning. Departementet mener uansett at terrorhandlingers ekstraordinære grovhet og skadepotensial berettiger dette inngrepet i den enkeltes handlefrihet.

Lovforslaget innebærer en nykriminalisering av forberedelser til terrorhandlinger. Derved utvides samtidig grunnlaget for å iverksette etterforskning og i den forbindelse benytte tvangsmidler, jf. straffeprosessloven fjerde del. Den mest markante betydningen av nykriminaliseringen er at det derved åpnes for bruk av tvangsmidlene pågripelse og fengsling.

1.7 Skjerpet strafferamme for terrorhandlinger

Terrorhandlinger kan etter straffeloven 1902 § 147 a første ledd straffes med fengsel inntil 21 år.

Bestemmelsen viser til andre straffebud, hvorav flere har en lavere strafferamme enn fengsel inntil 21 år, og bestemmer at overtredelse av disse skal anses som en terrorhandling og straffes med fengsel inntil 21 år dersom de er utført med et særlig forsett. Straffeloven 1902 har ingen egen bestemmelse om grove terrorhandlinger.

Også i straffeloven 2005 er utgangspunktet at terrorhandlinger straffes med fengsel inntil 21 år. I tillegg er det tatt inn en ny bestemmelse om grove terrorhandlinger med en strafferamme på fengsel inntil 30 år. Bestemmelsen angir videre hvilke momenter det skal legges vekt på ved vurderingen av om overtredelsen er grov.

Etter departementets syn bør strafferammen på 30 år for grove terrorhandlinger innføres også i straffeloven 1902, slik at den kan tre i kraft raskt. Dette foreslås gjennomført ved å tilføye et nytt ledd om grove terrorhandlinger i straffeloven 1902 § 147 a som svarer til straffeloven 2005 § 132.

Departementet foreslår videre endringer i straffeprosessloven §§ 64 og 65, slik at det uttrykkelig fremgår hvem som har påtalekompetansen i saker med en strafferamme på fengsel inntil 30 år.

1.8 Straffansvaret og idømt straff for terrorhandlinger skal ikke være gjenstand for foreldelse

Etter straffeloven 1902 § 67 første ledd er foreldelsesfristen for straffansvar fra 2 til 25 år avhengig av lengstestrafen i det enkelte straffebudet. Gjeldende rett har ingen unntak fra regelen om at straffansvar foreldes; selv den mest alvorlige forbrytelse foreldes etter 25 år.

For terrorhandlinger som rammes av straffeloven 1902 § 147 a innebærer dette at straffansvaret foreldes etter 25 år; handlingen er da ikke lenger straffbar.

Idømt straff for terrorhandlinger foreldes etter 30 år, jf. straffeloven 1902 § 71 første ledd. Foreldelse av idømt straff innebærer at de ilagte reaksjonene bortfaller og ikke lenger kan fullbyrdes.

Det følger av straffeloven 2005 § 91 at straffansvaret for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten, krigsforbrytelser og terrorhandlinger ikke foreldes dersom handlingene kan straffes med fengsel i 15 år eller mer. Dette innebærer at straffansvaret for terrorhandlinger og grove terrorhandlinger ikke foreldes. Videre er strafferammen fengsel i 15 år eller mer i en rekke andre straffebud i terrorkapitlet, noe som innebærer at heller ikke straffansvaret for overtredelse av disse bestemmelsene foreldes. Dette gjelder bestemmelser i straffeloven 2005 om terrorbombing, om kapring av luftfartøy og skip, om ulovlig befating med farlig materiale og om angrep på en internasjonalt beskyttet person.

Etter departementets syn bør det for terrorhandlinger innføres unntak fra de vanlige foreldelsesreglene også i straffeloven 1902.

Etter departementets syn er det sentrale i denne omgang at straffansvaret og idømt straff for handlinger som rammes av hovedbestemmelsen om terror i straffeloven § 147 a, ikke skal kunne foreldes. Departementet foreslår derfor at unntaket fra de alminnelige foreldelsesreglene skal gjelde for handlinger som rammes av straffeloven § 147 a. Dette innebærer eksempelvis at forvoldelse av en sprengning som rammes av straffeloven 1902 § 148, men som ikke er begått med terrorforsett, fortsatt vil foreldes etter 25 år. Unntaket får dermed et noe snevrere virkeområde enn det tilsvarende unntaket i straffeloven 2005 §§ 91 og 96, ved at det kun gjelder handlinger begått med terrorforsett.

1.9 Utvidet straffansvar for organisert kriminalitet

Begrepet «organisert kriminell gruppe» kom inn i straffeloven 1902 ved en lovendring som trådte i kraft 7. april 2003. Den sentrale bestemmelsen er straffeloven 1902 § 60 a. Bestemmelsen fastsetter en generell sidestrafferamme som innebærer at det i slike tilfeller kan idømmes strengere straff enn det som er angitt i det enkelte straffebudet dersom en straffbar handling er utøvet som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe.

Begrepet er også tillagt betydning i straffeloven 1902 § 162 c som er en alminnelig straffebestemmelse. Den rammer det å inngå forbund om å begå alvorlig kriminalitet.

Departementet foreslår at definisjonen av organisert kriminell gruppe i straffeloven 1902 §§ 60 a annet ledd og 162 c annet ledd endres slik at bestemmelsen i større grad rammer det som i dag regnes som organisert kriminalitet. Organisert kriminalitet utøves ikke bare i grupper som har en viss struktur og varighet. Det kan synes å være en tendens til at personer fra kriminelle miljøer eller nettverk i økende grad organiserer seg i midlertidige grupper. Deltakere i slike grupper synes å bindes sammen av en avtalt arbeidsfordeling og et felles mål om vinning. Hierarki eller andre faste eller varige strukturer fremstår som mindre viktig. Slike grupper blir stadig mer profesjonelle, både i form av planlegging, rekognosering, anskaffelse av utstyr og operativ samhandling. Dette gjør kriminalitetsutøvelsen mer effektiv, vanskeligere å oppdage og gir gruppene kapasitet til å gjennomføre kriminalitet som i art og omfang fremstår som alvorlig og samfunnsskadelig.

Samtidig kan ikke terskelen settes så lavt at ethvert samarbeid mellom tre eller flere personer rammes. Et minstekrav synes å måtte settes til at samarbeidet antar et visst mønster som må kunne påvises.

Mer tilfeldig, spontan kriminalitet av tre eller flere personer faller da utenfor.

1.10 Forskuttering av vedtatte endringer i straffeloven 2005

Straffeloven 2005 er en modernisering av straffeloven 1902 og inneholder en rekke oppdateringer, endringer og justeringer. Alminnelig del i den nye straffeloven ble vedtatt i 2005, mens spesiell del ble vedtatt i to bolker i 2008 og 2009. Straffeloven 2005 er ikke satt i kraft, da det er behov for omfattende modernisering av politiets straffesakssystemer før ikraftsetting kan skje.

En rekke enkeltbestemmelser fra straffeloven 2005 er likevel satt i kraft eller gjennomført ved tilsvarende endringer i straffeloven 1902. Dette gjelder blant annet et nytt og eget kapittel om folkemord, forbrytelse mot menneskeheten og krigsforbrytelser, straffebud mot kjernefysisk terrorisme og oppfordring, rekruttering og opplæring til terrorhandlinger, og høyere strafferammer for voldslovbrudd og seksuallovbrudd.

Det vil fortsatt gå tid før straffeloven 2005 kan tre i kraft i sin helhet. I påvente av dette mener departementet at flere av endringene som er besluttet av Stortinget i og med vedtakelsen av straffeloven 2005, bør gjennomføres også i straffeloven 1902 og settes i kraft straks. Lovforslagene nedenfor har ikke vært sendt på høring. Det anses som åpenbart unødvendig siden tilsvarende endringer allerede er vedtatt.

I proposisjonen her fremmes forslag til gjennomføring i straffeloven 1902 av en rekke av nyvinningsene i straffeloven 2005. Bestemmelsene som endres i straffeloven 1902 skal forstås på samme måte som de tilsvarende bestemmelsene i straffeloven 2005. Forarbeidene til bestemmelsene i straffeloven 2005, herunder spesialmerknadene til de enkelte bestemmelser, vil således være relevante rettskilder ved tolkningen av endringene som foreslås. Følgende bestemmelser og deler av bestemmelser i straffeloven 2005 foreslås gjennomført i straffeloven 1902:

- Utvidet vern mot hatefulle ytringer med mer for utsatte grupper
- Straff for forstyrrelse av den sikre drift av buss
- Utvidelse av vernet mot datakriminalitet
- Utvidet strafferettslig vern om kulturminner

1.11 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene om ulike bestemmelser om bekjempelse av terror, innebærer at flere forhold enn i dag gjøres straffbare. Forhøyelse av strafferammen til fengsel inntil 30 år for terrorhandlinger kan føre til strengere straffer i slike saker, og innføring av unntak fra foreldelsesreglene kan føre til noen flere straffesaker. Mer bruk av reglene som rammer organiserte

kriminelle grupper, antas å føre til strengere straffer i mange av disse sakene.

For politi og påtalemyndighet innebærer nykriminaliseringen en korresponderende utvidelse av oppgaver, særlig for PST som har som oppgave blant annet å forebygge og etterforske terrorhandlinger. Det forutsettes imidlertid at forebygging og etterforskning skjer gjennom en prioritering av arbeidsoppgaver innenfor eksisterende budsjett. Flere straffesaker vil øke belastningen for domstolene. De straffbare forholdene vil gjennomgående være alvorlige. Flere domfellelser medfører at flere skal gjennomføre fengselsstraff og trolig også lengre fengselsopphold. Det betyr økt belastning for kriminalomsorgen. I den grad politiets arbeid med etterforskning og irettføring skjer innenfor eksisterende budsjettammer, legges det imidlertid til grunn at en eventuell merbelastning for domstolene og kriminalomsorgen også vil skje innenfor eksisterende budsjettammer.

Forslagene om utvidet vern av personer med nedsett funksjonsevne og personer med homofil legning mot hatefulle ytringer og diskriminering, straffebud mot forstyrrelse av den sikre drift av buss, utvidelse av vernet mot datakriminalitet og vernet om kulturminner innebærer en begrenset nykriminalisering, altså en utvidelse av området for hva som er straffbar atferd. Forskjellene er imidlertid begrensede; til dels er det også snakk om sakstyper som sjelden strafffølges. Merutgiftene samlet sett kan ikke beregnes, men vil uansett bli dekket innenfor gjeldende budsjettammer.

Straffeloven 1902 § 152 b nytt tredje ledd, om straff for bruk av kulturminner eller kulturmiljø til støtte for militære handlinger, muliggjør tiltredelse til Haagkonvensjonens annen tilleggsprotokoll.

Endringene i straffeprosessloven vil ikke ha økonomiske eller nevneverdige administrative konsekvenser.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Tore Hagebakken, Sigvald Oppebøen Hansen, Anna Ljunggren og Tove-Lise Torve, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kieland Asmyhr, Ulf Leirstein, Åse Michaelsen og lederen Per Sandberg, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til at det fremkommer av innstillingen fra Den særskilte komité om redegjørelse fra justisministeren og forsvarsministeren i Stortingets møte 10. november 2011 om angrepene 22. juli,

at departementet ville legge frem forslag for Stortinget om kriminalisering av forberedelse til terrorhandlinger, særlig hva angår såkalt soloterrorisme, i løpet av våren 2013. Komiteen er tilfreds med at dette er gjort. Komiteen viser til at det i proposisjonen legges frem en rekke forslag som tar sikte på å hindre terrorhandlinger.

Komiteen viser videre til at regjeringen i Meld. St. 21 (2012–2013) Terrorberedskap lanserte en rekke tiltak for å avverge og avdekke terror, heriblant å kriminalisere enkelte forberedelseshandlinger for effektivt å forhindre enkeltindivider og grupper fra å gjennomføre terrorhandlinger. I den forbindelse ble det også varslet at departementet ville fremme en lovproposisjon for å styrke adgangen for PST til å straffeforfølge terrorforberedelser. Komiteen er positiv til at det gjøres med denne lovproposisjonen.

Komiteen henviser til åpne nasjonale og internasjonale rapporter som viser at trusselbildet er sammensatt, og at særlig terrortrusselen er økende. Hendelser og angrep er velkjente, hvor også norske interesser rammes. Komiteen legger derfor vekt på at lovverket på en balansert og målrettet måte må tilpasses denne situasjonen, samtidig som det også må foretas grundige vurderinger og avveininger særlig i relasjon til grunnleggende demokratiske prinsipper som rettssikkerhet og personvern.

Komiteen vil særlig peke på at både EMK artikkel 7 og legalitetsprinsippet i Grunnloven § 96 inneholder et krav om at straffebestemmelser må beskrive det straffbare forholdet med en presisjon som i rimelig grad gjør det mulig å forutse hvilken atferd som er straffbar. De foreliggende forslag utvider det strafferettslige området til også å dekke handlinger tidligere i handlingsrekken i forkant av en planlagt terrorhandling. Komiteen støtter dette, og legger til grunn at de nye lovbestemmelsene tydeliggjør og klargjør lovgivers intensjon om å forhindre terroraksjoner. Komiteen ser ikke bort fra at de nye lovbestemmelsene kan ha en forebyggende effekt i seg selv, ved at straffansvaret tydeliggjøres på et tidligere stadium i forkant av en planlagt terrorhandling.

Komiteen er positiv til at regjeringen foreslår å kriminalisere planlegging og forberedelse av en terrorhandling som vises ved ytre tegn som peker mot gjennomføringen. Komiteen vil påpeke at bestemmelsen inneholder to vilkår som begge må være oppfylt, i følgende rekkefølge: Først må den handlende ha bestemt seg for å fullbyrde en terrorhandling. Deretter må forsettet komme til uttrykk gjennom ytre handlinger som viser hvilke planer gjerningspersonen har. Straffansvaret forutsetter at det er utført forberedelser som etter en samlet vurdering av handlemåten viser at den handlende forbereder å gjennomføre en terrorhandling.

Komiteen er videre positiv til at regjeringen foreslår å kriminalisere mottakelse av terrortrening. Forslaget vil ramme den som med forsett om å begå en terrorhandling oppsøker den nødvendige opplæring. Forslaget vil også ramme den som på tidspunktet for terrortreningen ikke har bestemt seg for å begå en terrorhandling eller som av andre grunner deltar i terrortreningen, men som like fullt forstår at opplæringen gis med det formål å trene opp terrorister.

Komiteen slutter seg til at regjeringen foreslår å kriminalisere kvalifisert deltakelse i en terrororganisasjon ved ulike former for aktiv støtte. Komiteen vil påpeke at rekruttering av medlemmer rammes, mens medlemskap faller utenfor. Medvirkning til overtredelse, for eksempel medvirkning til rekruttering, faller også utenfor. Den som deltar, må være kjent med sin deltakelse i organisasjonen, at organisasjonen er en terrororganisasjon, og at den har «tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler».

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre vil påpeke at det kan reises spørsmål ved avgrensingsproblematikk når det gjelder hvilke organisasjoner som defineres som en terrororganisasjon. Disse medlemmer konstaterer for eksempel at FN og EU opererer med ulike lister over hvilke organisasjoner de definerer som terrororganisasjoner. Disse medlemmer legger derfor stor vekt på at den angjeldende organisasjonen må ha foretatt skritt for å realisere sitt formål med ulovlige midler. Etter disse medlemmers oppfatning er det viktig å fastslå at denne grensen er overtrådt. Disse medlemmer legger derfor til grunn at regjeringen etter en tid foretar en evaluering av straffeloven 2005, ny § 136 a, med sikte på om lovteksten fungerer etter intensjonen og om den generelle organisasjonsfriheten rammes.

Komiteen er videre positiv til at regjeringen foreslår å utvide straffansvaret for befatning med våpen og sprengstoff i den hensikt å begå en forbrytelse.

Komiteen mener det er viktig at det legges opp til at ikrafttredelsen av enkelte endringer i straffeloven 2005, blant annet innføringen av 30 års straffeframme for grove terrorhandlinger, skal fremskyndes. Komiteen er enig med regjeringen i at adgangen til å reise straffesak for overtredelse av denne bestemmelsen ikke skal foreldes, samt at idømt fengselsstraff for overtredelse heller ikke skal falle bort ved foreldelse.

Komiteen viser til at straffeloven 1902 § 60 a fastsetter en generell sidestrafferamme som innebæ-

rer at dersom den straffbare handlingen er utøvet som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, kan vedkommende idømmes strengere straff enn det som er angitt i det enkelte straffebudet. I Justisdepartementets stortingsmelding Meld. St. 7 (2010–2011) om kampen mot organisert kriminalitet, ble det uttalt at manglende bruk av denne bestemmelsen kunne tyde på at den hadde et for snevert anvendelsesområde og at det således var behov for justeringer, noe Stortinget var enig i.

Komiteen slutter seg i tråd med dette til forslaget om at organisert kriminell gruppe skal betegnes som et «samarbeid» i stedet for «virksomhet». Dette beskriver på en mer dekkende måte hvordan organisert kriminalitet arter seg i dag. Samarbeid er ment å dekke både små og store grupperinger og nettverk, og ulike organisasjonsformer, fra det strengt hierarkiske med en klar leder til de løse strukturene uten en klar, fast ledelse. Samarbeidet skal heller ikke lenger bestå utelukkende eller i det vesentligste av å begå alvorlig kriminalitet. At samarbeidets profesjonalitet er knyttet til lovlig virksomhet, skal ikke være til hinder for at bestemmelsen kan komme til anvendelse. I motsatt fall vil regelen i kriminelle kretser innby til en slik sammenblanding nettopp for å unngå at straffskjerpelsesregelen kommer til anvendelse. Samtidig må kriminaliteten ikke bare være sporadisk forekommende. Det må kunne påvises et kriminelt mønster, men ikke at dette nødvendigvis er den dominerende aktiviteten. Komiteen viser til at den enkelte må ha kjennskap til at den kriminelle aktiviteten er utøvet som en del av aktivitetene til en organisert kriminell gruppe. Vedkommende må dermed være klar over hovedtrekkene i samarbeidet, at det totalt består av minst tre personer og samarbeidets kriminelle profil. For øvrig vil det ved utmålingen av straffen være rom for å ta høyde for den enkeltes delaktighet i samarbeidet.

Komiteen slutter seg til forslaget om at straffansvaret for organisert kriminalitet skal utvides ved at den foreslåtte definisjonen av organisert kriminell gruppe også skal favne grupper med en flatere og løsere struktur.

Komiteens medlemmer fra Høyre peker på de svært uheldige konsekvensene av at straffeloven 2005 fortsatt ikke er trådt i kraft. Disse medlemmer finner grunn til å kritisere regjeringen for dette, og viser til Representantforslag 8:40 S (2012–2013) og Representantforslag 8:98 S (2012–2013).

Komiteen slutter seg for øvrig til forslagene i proposisjonen.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 mv. (forberedelse av terror m.m.)

I

I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

§ 12 første ledd nr. 3 bokstav a skal lyde:

- a) hører blant de som omhandles i denne lov kapittel 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26 eller 33, eller §§ 135, 135 a, 140, 141, 142, 144, 145 annet ledd, 145 b, 169, 192 til 199, 202, 202 a, 203, 204 a, 222 til 225, 227 til 235, 238, 239, 242 til 245, 291, 292, 294 nr. 2, 317, 326 til 328, 330 siste ledd, 338, 342, 367 til 370, eller 423, og i hvert fall når den

§ 12 første ledd nr. 4 bokstav a skal lyde:

- a) hører blant dem som omhandles i denne lov §§ 83, 88, 89, 90, 91, 91 a, 93, 94, 98 til 104 a, 110 til 132, 147 a til 147 d, 148, 149, 150, 151 a, 152 første jf. annet ledd, 152 a, 152 b, 153 første til fjerde ledd, 154, 159, 160, 161, 162 c, 169, 174 til 178, 182 til 185, 187, 189, 190, 192 til 195, 217, 220 annet og tredje ledd, 221, 222 til 225, 227 til 229, 231 til 235, 238, 239, 243, 244, 256, 258, 266 til 269, 271, 276 til 276 c, 291, 292, 324, 325, 328, 415 eller 423 eller loven om forsvarshemmeligheter §§ 1, 2, 3 eller 5,

§ 17 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) i tilfelle hvor det er særlig bestemt, inntil 21 eller 30 år.

§ 60 a første og annet ledd skal lyde:

Dersom en straffbar handling er utøvet som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, forhøyes maksimumsstraffen i straffebudet til det dobbelte, likevel ikke med mer enn 5 års fengsel.

Med organisert kriminell gruppe menes *et samarbeid mellom* tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller *som går ut på at en ikke ubetydelig del av aktivitetene* består i å begå slike handlinger.

§ 66 nytt tredje ledd skal lyde:

Straffansvar etter § 147 a første jf. annet ledd foreldes ikke.

§ 71 nytt femte ledd skal lyde:

Idømt straff etter § 147 a første jf. annet ledd foreldes ikke.

§ 135 a annet ledd skal lyde:

Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion eller *livssyn*,
- c) homofile legning, leveform eller orientering, *eller*
- d) *nedsatte funksjonsevne*.

§ 145 b skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som med forsett om å begå en straffbar handling uberettiget fremstiller, anskaffer, besitter eller gjør tilgjengelig for en annen

- a) *passord eller andre opplysninger som kan gi tilgang til databasert informasjon eller datasystem, eller*
- b) *dataprogram eller annet som er særlig egnet som middel til å begå straffbare handlinger som retter seg mot databasert informasjon eller datasystem. På samme måte straffes den som uten forsett om å begå en straffbar handling besitter et selvsprekande dataprogram, og besittelsen skyldes uberettiget fremstilling eller anskaffelse av programmet.*

Medvirkning straffes på samme måte.

Ny § 145 c skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som ved å overføre, skade, slette, forringe, endre, tilføye eller fjerne informasjon uberettiget volder fare for avbrudd eller vesentlig hindring av driften av et datasystem.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 147 a nytt annet ledd skal lyde:

Grov terrorhandling straffes med fengsel inntil 30 år. Ved avgjørelsen av om terrorhandlingen er grov, skal det særlig legges vekt på om den

- a) *har medført tap av flere menneskeliv eller svært omfattende ødeleggelse av eiendom eller miljø, eller særlig nærliggende fare for det,*
- b) *er utført med særlig skadelige midler,*
- c) *er begått av en person som i kraft av sin stilling nyter en særlig tillit som kan utnyttes til å gjennomføre en terrorhandling.*

Nåværende annet og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

§ 147 a nytt femte ledd skal lyde:

Den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som nevnt i første eller annet ledd, og foretar handlinger som legger til rette for og peker mot gjennomføringen, straffes for forsøk som etter § 51. § 50 gjelder tilsvarende.

§ 147 c første ledd skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som

- a) offentlig oppfordrer noen til å iverksette en handling som nevnt i §§ 147 a første eller tredje ledd eller 147 b første eller annet ledd, eller lov 20. mai 2005 nr. 28 §§ 138 til 144,
- b) rekrutterer noen til å begå en handling som nevnt i §§ 147 a første eller tredje ledd eller 147 b første eller annet ledd, eller lov 20. mai 2005 nr. 28 §§ 138 til 144,
- c) gir opplæring i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en handling som nevnt i §§ 147 a første eller tredje ledd eller 147 b første eller annet ledd, eller lov 20. mai 2005 nr. 28 §§ 138 til 144, med forsett om at ferdighetene skal brukes til dette, eller
- d) lar seg lære opp i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en handling som nevnt i §§ 147 a første eller tredje ledd eller 147 b første eller annet ledd, eller lov 20. mai 2005 nr. 28 §§ 138 til 144, med forsett om å bruke ferdighetene til dette eller med forsett om at opplæringen gis med dette for øyet.

Ny § 147 d skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som danner, deltar i, rekrutterer medlemmer eller yter økonomisk eller annen materiell støtte til en terrororganisasjon, når organisasjonen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

§ 150 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) ved å forstyrre den sikre drift av skip, buss, jernbane, luftfartøy eller innretninger eller anlegg på kontinentalsokkelen eller

§ 152 b nytt tredje ledd skal lyde:

Med fengsel inntil 2 år straffes den som i en væpnet konflikt forsettlig eller grovt uaktsomt bruker et kulturminne eller et kulturmiljø av særlig nasjonal eller internasjonal betydning til støtte for militære handlinger og ved det skaper fare for at kulturminnet eller kulturmiljøet skades. Straff kommer likevel ikke til anvendelse dersom det var tvingende militært nødvendig å handle på denne måten.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 161 skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som i hensikt å begå en forbrytelse, anskaffer, tilvirker eller oppbevarer

- a) skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff, eller
- b) *bestanddeler, utstyr eller andre gjenstander som alene eller samlet er av vesentlig betydning for å tilvirke eller anvende gjenstander som nevnt i bokstav a.*

Under særdeles skjerpene omstendigheter, eller når forbrytelsen som nevnt i første ledd kan straffes med fengsel i 10 år eller mer, kan fengsel inntil 10 år idømmes.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 162 c skal lyde:

Den som inngår forbund med noen om å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, og som skal begås som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, straffes med fengsel inntil 3 år, med mindre forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse. Forhøyelse av maksimumsstraffen ved gjentakelse eller sammenstøt av forbrytelser kommer ikke i betraktning.

Med organisert kriminell gruppe menes *et samarbeid mellom* tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller som går ut på at en ikke ubetydelig del av *aktivitetene* består i å begå slike handlinger.

§ 232 tredje punktum skal lyde:

Ved avgjørelsen av om andre særdeles skjerpene omstendigheter foreligger, skal det særlig legges vekt på om overtredelsen er begått mot en forsvarsløs person, om den er *motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, homofile orientering eller nedsatte funksjonsevne*, om den er skjedd uprovosert, om den er begått av flere i fellesskap, og om den har karakter av mishandling.

§ 291 nytt annet ledd skal lyde:

For skadeverk straffes også den som uberettiget endrer, gjør tilføyelser til, ødelegger, sletter eller skjuler andres data.

Nåværende annet og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

I kapittel 28 skal ny § 294 a lyde:

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som ved å overføre, skade, slette, forringe, endre, tilføye eller fjerne informasjon uberettiget volder fare for

avbrudd eller vesentlig hindring av driften av et datasystem.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 349 a første ledd annet punktum skal lyde:

På samme måte straffes den som i slik virksomhet nekter en person varer eller tjenester som nevnt på grunn av hans homofile legning, leveform eller orientering *eller nedsatte funksjonsevne, såfremt nektelsen ikke skyldes manglende fysisk tilrettelegging.*

II

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 64 annet ledd nr. 1 skal lyde:

- 1) forbrytelser som kan straffes med fengsel inntil *21 eller 30 år,*

§ 65 nr. 1 skal lyde:

- 1) forbrytelser som kan straffes med fengsel inntil *21 eller 30 år,*

§ 200 a første ledd første punktum skal lyde:

Når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på en handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller som rammes av straffeloven §§ 90, 91, 91 a, 94 jf. 90, 104 a første ledd annet punktum, eller 104 a annet ledd jf. første ledd annet punktum, § 147 d, eller av §§ 162 eller 317, jf. § 162, kan retten ved kjennelse beslutte at ransaking kan settes i verk uten underretning til den mistenkte eller andre.

§ 202 c skal lyde:

Når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller som rammes av straffeloven §§ 90, 91, 91 a, 94 jf. 90, 104 a første ledd annet punktum, eller 104 a annet ledd jf. første ledd annet punktum, § 147 d, eller som rammes av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 5, kan retten ved kjennelse gi politiet tillatelse til å

- a) plassere teknisk peileutstyr i klær eller gjenstander som den mistenkte bærer på seg,
- b) plassere teknisk peileutstyr i veske eller annen håndbagasje som den mistenkte bærer med seg, eller
- c) foreta innbrudd for å plassere teknisk peileutstyr som nevnt i bestemmelsen her eller i § 202 b.

§ 216 a første ledd bokstav b skal lyde:

- b) som rammes av straffeloven §§ 90, 91, 91 a, 94 jf. 90, 104 a første ledd annet punktum, eller

104 a annet ledd jf. første ledd annet punktum, § 147 d, eller av § 162 eller § 317, jf. § 162 eller av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 5.

§ 216 m første ledd bokstav a skal lyde:

- a) straffeloven § 147 a første eller *tredje* ledd,

§ 222 d første ledd bokstav a skal lyde:

- a) straffeloven § 147 a første eller *tredje* ledd,

§ 222 d annet ledd bokstav a skal lyde:

- a) straffeloven §§ 83, 84, 86, 86 b, 88, 90, 91, 91 a, kapittel 9, §§ 104 a første ledd annet punktum eller annet ledd, jf. første ledd annet punktum, 147 a *fjerde* ledd, 147 b, § 147 d, 152 a eller 153 a,

III

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet skal § 17 b første ledd nr. 5 første punktum lyde:

5. sabotasje og politisk motivert vold eller tvang, eller overtredelser av straffeloven §§ 147 a, *147 b, 147 c og 147 d.*

IV

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 79 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) når en straffbar handling er utøvet som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe.

Med organisert kriminell gruppe menes *et samarbeid mellom* tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller *som går ut på at en ikke ubetydelig del av aktivitetene* består i å begå slike handlinger.

§ 131 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som nevnt i første ledd eller § 132, og foretar handlinger som legger til rette for og peker mot gjennomføringen, straffes for forsøk. Forsøket straffes mildere enn fullbyrdet overtredelse. § 16 annet ledd gjelder tilsvarende.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 136 skal lyde:

§ 136 *Oppfordring, rekruttering og opplæring til terrorhandlinger*

Med fengsel inntil 6 år straffes den som

- a) offentlig oppfordrer noen til å iverksette en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144,

- b) rekrutterer noen til å begå en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144,
- c) gir opplæring i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144, med forsett om at ferdighetene skal brukes til dette, eller
- d) lar seg lære opp i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144, med forsett om å bruke ferdighetene til dette eller med forsett om at opplæringen gis med dette for øyet.

Ny § 136 a skal lyde:

§ 136 a *Straff for deltakelse mv. i en terrororganisasjon*

Med fengsel inntil 6 år straffes den som danner, deltar i, rekrutterer medlemmer eller yter økonomisk eller annen materiell støtte til en terrororganisasjon, når organisasjonen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

Medvirkning straffes ikke.

§ 158 annet ledd skal lyde:

Er lovbruddet begått som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, eller handlingen gjennomføres ved trusler om eller bruk av våpen, er straffen fengsel i minst 1 år.

§ 191 annet ledd skal lyde:

Ved avgjørelsen av om befatningen er grov, skal det særlig legges vekt på

- a) hvilken type og hvor stort omfang overtredelsen gjelder, og
- b) om den av andre grunner er særlig farlig eller samfunnsskadelig.

Ny § 191 a skal lyde:

§ 191 a *Befatning med skytevåpen eller eksplosiver i den hensikt å begå en straffbar handling*

Med fengsel inntil 6 år straffes den som i hensikt å begå en straffbar handling, anskaffer, tilvirker eller oppbevarer

- a) *skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff, eller*
- b) *bestanddeler, utstyr eller andre gjenstander som alene eller samlet er av vesentlig betydning for å tilvirke eller anvende gjenstander som nevnt i bokstav a.*

Ny § 191 b skal lyde:

§ 191 b *Befatning med skytevåpen mv. i den hensikt å begå en grov straffbar handling*

Grov overtredelse av § 191 a straffes med fengsel inntil 10 år.

Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om den straffbare handling nevnt i § 191 a som befatningen tok sikte på

- a) *ville volde fare for betydelig skade på kropp, eiendom eller miljø, og*
- b) *ville være særlig farlig eller samfunnsskadelig.*

Når den straffbare handling som nevnt i § 191 a kan straffes med fengsel i 10 år eller mer, skal overtredelsen alltid anses som grov.

§ 198 skal lyde:

§ 198 *Forbund om alvorlig organisert kriminalitet*

Den som inngår forbund med noen om å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, og som skal begås som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, straffes med fengsel inntil 3 år, med mindre forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse. Forhøyelse av maksimumsstraffen ved gjentakelse eller sammenstøt av lovbrudd kommer ikke i betraktning.

Med organisert kriminell gruppe menes *et samarbeid mellom* tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller *som går ut på at en ikke ubetydelig del av aktivitetene* består i å begå slike handlinger.

V

I lov 3. juni 2005 nr. 33 om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv. skal § 15 femte ledd lyde:

Dersom overtredelsen er ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, gjelder straffeloven §§ 162 c og 60 a.

VI

I lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd annet punktum skal lyde:

Kundekontroll og løpende oppfølging skal foretas på grunnlag av en vurdering av risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d, der risikoen vurderes ut fra type kunde, kundeforhold, produkt eller transaksjon.

§ 6 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av straffbar handling eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d, eller

§ 9 annet ledd nr. 1 skal lyde:

1. Bekreftelse av identiteten til kunder og reelle rettighetshavere skal kunne foretas under etablering av kundeforhold, dersom etableringen av kundeforholdet er nødvendig for ikke å hindre den alminnelige forretningsdrift og det er liten risiko for transaksjoner med tilknytning til en straffbar handling eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

§ 10 første ledd annet punktum skal lyde:

Et etablert kundeforhold skal avvikles hvis fortsettelse av kundeforholdet medfører risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

§ 15 første ledd skal lyde:

I situasjoner som etter sin art innebærer høy risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d, skal rapporteringspliktige ut fra en risikovurdering anvende andre kontrolltiltak i tillegg til de tiltak som følger av §§ 5 til 14.

§ 15 fjerde ledd skal lyde:

Rapporteringspliktige skal vie særlig oppmerksomhet til produkter og transaksjoner som fremmer anonymitet, og om nødvendig iverksette tiltak for å forebygge transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

§ 17 første ledd skal lyde:

Dersom rapporteringspliktige har mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d, skal det foretas nærmere undersøkelser for å få bekreftet eller avkref- tet mistanken.

§ 26 annet ledd nr. 2 skal lyde:

2. iverksette andre tiltak som er egnet til å motvirke risikoen for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som beskrevet i straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

§ 30 første ledd skal lyde:

Økokrim kan gi opplysninger som Økokrim mottar etter § 18, til andre offentlige myndigheter enn politiet som har oppgaver knyttet til forebygging av forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

VII

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i justiskomiteen, den 6. juni 2013

Per Sandberg

leder

Jan Bøhler

ordfører

